

стандартів або локальних культурних особливостей [3]. Наприклад, у різних країнах використовуються різні одиниці виміру або стандарти опису технічних процесів. У таких випадках перекладачам необхідно адаптувати текст для місцевої аудиторії.

Технічна термінологія постійно розвивається. Нові терміни часто з'являються через неологізми, запозичення та адаптацію англіцизмів. Для того, щоб залишатися в курсі новітніх тенденцій і змін, перекладачам слід відвідувати спеціалізовані конференції, брати участь у вебінарах та стежити за новинами в галузі.

Отже, термінологічні проблеми у перекладі технічних текстів включають багатозначність термінів, відсутність усталеної термінології, лексичні та синтаксичні труднощі. Вирішення цих проблем вимагає глибокого розуміння контексту і використання відповідних інструментів. Перекладачі повинні регулярно вдосконалювати свої знання у технічних галузях і користуватися сучасними інструментами для підвищення якості перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Київ: Видавничий дім "Київська академія", 2005. 320 с.
2. Кияк Т. Функції та переклад термінів у фахових текстах. Львів: Вид-во ЛНУ, 2018. 250 с.
3. Перебийніс В.С. Деякі закономірності в розвитку термінологічної лексики. Харків: ХНУ, 2010. 180 с.

Гречка Вікторія Володимирівна

вчитель англійської мови, Ліцей №17 "Інтелект" Полтавської міської ради

Козіна Ірина Олексіївна

вчитель англійської мови, Ліцей №17 "Інтелект" Полтавської міської ради

МЕХАНІЗМИ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОГО БАЛАНСУ МІЖ ОРИГІНАЛОМ ТА ПЕРЕКЛАДОМ ТВОРУ (НА ОСНОВІ РОМАНУ Л.М. МОНТГОМЕРІ "ЕНН З ЗЕЛЕНИХ ДАХІВ")

Індивідуальний стиль автора та виражальні засоби першотвору неможливо передати дослівно іншою мовою, тому при перекладі використовуються особливі механізми та трансформації художнього тексту, які частково змінюють, але зберігають стилістичне значення й експресивний заряд оригіналу.

Анна Вовченко є сучасною українською перекладачкою, живим, мислячим, небайдужим до минулого, теперішнього й майбутнього слів і їхніх носіїв митцем слова: *"Працюючи з текстом, я намагаюся зробити його частиною своєї щоденної дійсності. Мені важливо дати персонажам книж"ок, з якими працюю, голоси справжніх живих людей зі свого оточення – тоді вони виходять переконливішими. Коли цього немає, переклад і просувається важче, і виходить не таким, як міг би й мав би звучати"*[5]. Її переклад роману Люсі Мод Монтгомері "Енн із Зелених

Дахів” становить особливу цікавість для дослідження, оскільки цільовий текст демонструє професіоналізм та винахідливість перекладачки у доборі засобів.

Хронотопні індикатори – це елементи простору, які допомагають читачу уявити себе учасником описаних подій, надають йому інформацію про звички, погляди та вигляд героїв. При відтворенні означених хронотопів роману перекладач користується трансформаціями, тому що деякі соціо-культурні елементи є неприйнятними для українських реалій. Перекладачка застосовує модуляцію, генералізацію та контекстуальну заміну, подаючи беззастережливий мазь як заспокійливі краплі, оскільки у нашому уявленні мазь ніяк не може бути рідкою: *Go and bring me the bottle of vanilla you used. Anne fled to the pantry and returned with a small bottle partially filled with a brown liquid and labeled yellowly, "Best Vanilla ... "Mercy on us, Anne, you've flavored that cake with anodyne liniment* [4, с. 123]. – *Принеси мені ванілін, який ти використовувала. Енн кинулася до комори і повернулася із пляшечкою, що в ній до половини бовталася якась брунатна рідина, а на стінці була наклеєна жовта етикетка з написом “найкращий ванілін” ... Боже милий, Енн, та ти ж додала у пиріг заспокійливі краплі* [1, с. 118].

Хронотопні маркери побуту представлені під час опису взуття: при відтворенні українською мовою словосполучення *a pair of the daintiest little kid slippers* була використана модуляція – *пара маленьких елегантних туфельок*, так як дитячі ноги мають менший розмір. Авторка фокусує увагу на тому, що туфлі – дитячі, а перекладач змінює акценти і наголошує на тому, що вони гарні.

Культурологічні лакуни – це мовленнєві засоби, які зображають специфічні реалії, стани та процеси, звички та досвід носія певної мови [2, с. 265]. Варто зазначити, що переклад Анни Вовченко практично позбавлений культурологічних лакун, що робить текст зрозумілим та простим для читання. До нечастих прикладів роману Л.М.Монтгомері відносимо звуконаслідування: *Tut, tut* [4] – *Ну годі вже* [1, с. 26], де відбулося одомашнення без позбавлення персонажа поблажливого й підбадьорливого тону. *That's two thirds Wordsworth and one third Anne Shirley* [4, с. 45] – *Це на дві третини Вордсворт і на одну – Енн Ширлі* [1, с. 42]. Англійський поет епохи романтизму Вільям Вордсворт широко відомий у колах носіїв мови оригіналу, але для іншомовної аудиторії перекладачка робить примітку, пояснюючи прізвище, що стоїть поряд з Енн.

Власні назви – певні культурно-історичні та мовні індекси, демонстрація багатства лексичного наповнення мови, відображення специфічних реалій [3, с. 49]. Особлива цікавість власних імен роману “Енн із Зелених Дахів” виявляється в їхній властивості розкривати справжній задум автора, виступати лаконічними характеристиками персонажів. *When I was young I used to imagine it was Geraldine, but I like Cordelia better now. But if you call me Anne please call me Anne spelled with an E* [4, с. 34] – *Коли була маленька, то уявляла, що Джеральдіною, а тепер думаю, що ліпше Корделією. Але якщо ви будете називати мене Енн, то краще вже кажіть Анна* [1, с. 31]. В англійській мові персонаж хоче порушити неможливість писати своє ім'я з англійською літерою “E” у кінці, а в українському еквіваленті перекладачка приписує героїні бажання

називатися Анною замість Енн. Це передає прагнення дівчинки до самопошуку, відчуття унікальності й ідентичності. Ім'я папуги Ginger, транскрибоване перекладачем як Джинджер, втрачає свою конотацію в цільовому тексті. Для українського читача невідомий переклад “імбир” (рослина позбавлена якогось спеціального забарвлення), що є нехарактерним прізвиськом для птаха з яскравим та кольоровим пір'ям. Щоб зберегти розуміння цільовою аудиторією смислу імені А.Вовченко вдається до додавання опису птаха.

При аналізі перекладу фразеологічних одиниць у романі Люсі Мод Монтгомері “Енн із Зелених Дахів” ми спиралися на класифікацію перекладацьких трансформацій, яка базується на характері міжмовних перетворень [2] та виділяє:

– лексичні трансформації – зміни у лексичному складі мови перекладу (перекладацька транскрипція, транслітерація, та калькування): *Ann Shirley has a very bad temper* – у нашої Енні Ширлі жахлива вдача, *Marilla was not to be moved* – пом'якшити серце Марілли не вдасться, *Catch pneumonia* – схопиш запалення легень;

– граматичні трансформації, що полягають у змінненні граматичного складу мови (інверсія, повтор, дослівний переклад, розчленування речень, об'єднання речень, граматичні заміни): *A model pupil* – вірцева учениця; *The proverbial peck of dirt* – як у тому прислів'ї: “Доки живеш – гряди пожуй”; *As vain as a peacock* – пишається, як пава (заміна прикметника дієсловом);

– лексико-граматичні трансформації, які полягають у зміні як лексичного, так і граматичного складу одиниць вихідної мови антонімічний переклад та компенсація): *I couldn't keep my eyes open* – очі самі заплющуються; *Made good use of every waking moment* – не гаяла намарне жодної вільної хвилини; *A terrible display of temper* – паскудний вибрик.

Емоції та враження персонажів Анна Вовченко передає з розумінням повноти ситуації, що описується, усвідомивши поведінкову модель образу, підбираючи необхідні еквіваленти, що відповідають ментальності читачів. Українська мова багатша на словникові відповідники, здатні описувати широкий спектр емоцій, у той час як англійська стримана та полісемантична: – *I'm as well as can be expected, thank you, said Anne smilelessly. A blight seemed to have descended on her* [4, с. 53] – Добре, наскільки це можливо, дякую, – відповіла Енн без тіні усмішки. Здавалося, вона вся аж зів'яла [1, с. 49]. Переклад *smilelessly* як без тіні усмішки зберігає стилістичний компонент метафори оригіналу, допомагає не лише зрозуміти пригнічений настрій, але й підсилити драматизм та відчуття трагедії, що описує образ у більшій мірі.

Не зважаючи на те, що художні твори в першотексті та перекладі характеризуються відмінностями лінгвокультурних показників двох мов, талановитий перекладач здатний не лише передати задум автора, а і підсилити та прикрасити оригінал. А Вовченко влучно зазначає: “Я маю відчувати, що могла б поговорити і спробувати порозумітися з його автором. І навіть якби ми не розійшлися друзями чи взагалі посварилися, я маю знати, що після такого

діалогу не відчуватиму відторгнення. Тобто текст має давати мені нову поживу для роздумів, повнішого уявлення про себе й розуміння, якою я хочу бути надалі і якою я бути б не хотіла”[5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Монтгомері Л.М. Енн із Зелених Дахів: роман. Львів, 2019. 320 с.
2. Попович Ю.О. Відтворення маркерів соціального статусу літературного персонажа в перекладі (на матеріалі українських перекладів британських художніх творів XIX століття). *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія*. 2017. Вип. 34. С. 264–272.
3. Шачковська Т.Ю. Вітворення хронотопних індикаторів побуту при перекладі роману Люсі Монтгомері “Енн із Зелених Дахів”. *Дивослово*. 2022. № 5. С. 48–50.
4. Montgomery L.M. *Anne of Green Gables*. London, 2008. 464 p.
5. Вовченко А. Переклад – це територія постійного живого спілкування// <https://pen.org.ua/anna-vovchenko-pereklad-tse-terytoriya-postijnogo-zhyvogo-spilkuвання>

Клімова Діана Немех

викладач,

Харківський національний університет імені Василя Назаровича Каразіна

ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗУ МАЗЕПИ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПОЕМИ ДЖ. Г. БАЙРОНА “МАЗЕРРА”

Іван Мазепа – ім’я українського гетьмана, яке є імагемою сучасності тобто іконічним кодом, який створює образ країни [4, с. 136] і постать якого стала символом боротьби та свободи. Ця імагема потребує комплексного міждисциплінарного підходу для глибшого осмислення, що викликало потребу вивчення особливостей відтворення образу Мазепи у лінгвоімагологічній перспективі, що і зумовлює **актуальність нашого дослідження**.

Художній образ – ключове поняття в нашому дослідженні, яке є естетичною категорією, що описує особливий спосіб створення уявного світу в мистецтві, який певною мірою співвідноситься з реальним світом через соціальні, культурні, історичні, психологічні та інші явища [3]. Художній образ Івана Мазепи в поемі Джорджа Гордона Байрона – є об’єктом дослідження, в той час коли предметом виступатимуть стратегії відтворення цього образу в англо-українських перекладах Дмитра Загула (1929 р.) та Олексі Веретенченка (1959 р.).

Образ Мазепи, створений Байроном, виник завдяки праці Вольтера “Історія Карла XII, короля Швеції”, який, маючи тісні відносини з людьми, які підтримували зв’язки з гетьманом Пилипом Орликом, поширював уявлення про український дух, про “багатовікову наполегливу боротьбу українського народу, козацько-селянських мас, за національне й соціальне визволення” [4, с. 411]. Тож, спираючись на Вольтера, Байрон уявив та описав гетьмана Мазепу таким чином:

*And I was then, not what I seem,
But headlong as a wintry stream*